

Seat No.	

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
प्राकृत भाषेचा इतिहास (MA16101)

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) 'पाइय' चा अर्थ ---- आहे.
 अ) पाणी
 ब) पालि
 क) प्राकृत
 ड) प्रकृति
- 2) प्राकृत आणि संस्कृत मधील समान शब्दास ---- शब्द म्हणतात.
 अ) तत्भव शब्द
 ब) तत्सम शब्द
 क) विदेशी शब्द
 ड) देशी शब्द
- 3) जैन दिगंबर आगमांची ---- भाषा आहे.
 अ) शौरसेनी
 ब) पैशाची
 क) अर्धमागधी
 ड) मागधी
- 4) आधुनिक भाषांची जननी ---- भाषेस मानले आहे.
 अ) मागधी प्राकृत
 ब) निया प्राकृत
 क) अपभ्रंश प्राकृत
 ड) अर्धमागधी प्राकृत
- 5) मगध देशात बोलल्या जाणाऱ्या भाषेस ---- प्राकृत म्हटली जाते.
 अ) मागधी
 ब) शौरसेनी
 क) पैशाची
 ड) महाराष्ट्री
- 6) प्राकृत भाषेत ---- स्वर नसतो.
 अ) आ
 ब) इ
 क) औ
 ड) ओ
- 7) पैशाची आणि अपभ्रंश यामधून विकसित भाषा ---- आहे.
 अ) काश्मीरी
 ब) सिंहली
 क) ढाक्की
 ड) मालवी
- 8) प्राकृत काव्ये ही विशेषतः ---- प्राकृत मध्ये लिहिली आहेत.
 अ) मागधी
 ब) पैशाची
 क) अर्धमागधी
 ड) महाराष्ट्री
- 9) महाराष्ट्री प्राकृत मध्ये रचित ---- हा ग्रंथ आहे.
 अ) कर्पूरमंजरी
 ब) सेतूबंध
 क) पंचास्तिकाय
 ड) द्रव्यसंग्रह
- 10) "सिद्धहेमशब्दानुशासन" हा व्याकरणाचा ग्रंथ ---- आचार्यांनी लिहिला.
 अ) हेमचंद्र
 ब) पाणिनी
 क) भद्रवाहु
 ड) मार्कंडेय

- 10) इच्छेचा निरोध हेच खरे ---- होय.
 अ) निर्जरा ब) मोक्ष
 क) संवर ड) तप
- 11) समणा ---- णेया पंचेंद्रिय णिम्मणा परे सव्वे।
 बादरसुहुमेइंदी सव्वे ---- इदरा य।।
 अ) अमणा-दव्व ब) अमणा-पज्जत्त
 क) अण्णाण-दंसण ड) अण्णाण-पज्जत्त
- 12) क्रोध, मान, माया, लोभ हे चार ---- आहेत.
 अ) मिथ्यात्व ब) अविरति
 क) प्रमाद ड) कषाय
- 13) काल द्रव्य --- आहे.
 अ) बहुप्रदेशी ब) अनंतप्रदेशी
 क) एकप्रदेशी ड) असंख्यातप्रदेशी
- 14) ऊर्ध्वलेक, मध्यलोक, व अधोलोक हे ---- भेद आहेत.
 अ) पुद्गलाचे ब) जीवाचे
 क) लेकाकाशाचे ड) धर्मद्रव्याचे
- 15) पुद्गल ---- प्रदेशी आहे.
 अ) संख्यात, असंख्यात, अनंत ब) संख्यात
 क) असंख्यात ड) अनंत
- 16) आचार्य नेमिचंद्र यांनी आपल्या शिष्यासाठी ---- हा ग्रंथ लिहीला.
 अ) मिलोकसार ब) गोम्मटसार
 क) क्षषणासार ड) लब्धिसार

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- 1) पुद्गल द्रव्याचे पर्याय
- 2) मंगलाचरणात कोणास नमस्कार केल आहे.?
- 3) आकाश द्रव्याचे लक्षण
- 4) धर्मद्रव्याचे स्वरूप
- 5) भावास्त्रवाचे भेद
- 6) अजीवाचे भेद

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- 1) आचार्य नेमिचंद्र
- 2) चामुंडराय
- 3) सहा द्रव्यांची माहिती थोडक्यात द्या.
- 4) सम्यकज्ञान आणि त्याचे प्रकार सांगा.

प्र.4 1) द्रव्यसंग्रह ग्रथांत कशाचे महत्त्व सांगितले आहे?

16

किंवा

- 2) अजीव द्रव्याचे नावे, भेद, लक्षणे सांगा.

प्र.5 नेमिचंद्राचार्य व गोम्मटाराय यांच्याबद्दल विशेष लिहा.

16

Seat
No.

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
प्राकृत शिलालेख (MA16104)

Day & Date: Saturday, 22-07-2023
 Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) --- प्रकारच्या चिकित्सा सम्राट अशोकांनी उपलब्ध करून दिल्या.
 अ) 1 ब) 2
 क) 3 ड) 4
- 2) अरहंताणं चा उल्लेख --- शिलालेखात आला आहे.
 अ) अशोक ब) खारवेल
 क) कुक्कुड ड) कनिष्क
- 3) हाथिगुंफा शिलालेखाच्या द्वितीय ओळीत सम्राट खारवेलालाच्या --- अवस्थेचे वर्णन आहे.
 अ) बाल्यावस्थेचे ब) राज्याभिषेकाचे
 क) प्रौढावस्थेचे ड) युवराजअवस्थेचे
- 4) सम्राट अशोकाच्या गिरनार शिलालेखात --- परकीय राजाचा उल्लेख आहे.
 अ) नेपोलियन ब) अँटिओक्स
 क) सिकंदर ड) हिटलर
- 5) आपल्या राजघराण्याच्या निवासासाठी 'महाविजय' नावाचा प्रासाद --- राजांनी बांधविला.
 अ) चोळराजा ब) सम्राट अशोक
 क) सम्राट खारवेल ड) सिकंदर
- 6) सम्राट अशोकांनी पथिकांसाठी --- कार्ये केली.
 अ) क्रीडा ब) संगीत व कला
 क) मनोरंजन ड) विहरीची खुदाई व वृक्षलागवड
- 7) सम्राट खारवेलालाच्या पत्नीचे नाव --- होते.
 अ) सिंधू ब) गंगा
 क) यमुना ड) कमल
- 8) जर व्यक्ती दानी असेल परंतु भावशुद्धी, संयम व वैचारिक शुद्धता नसेल तर --- जाणावा.
 अ) उच्च ब) नीच
 क) अधम ड) मूर्ख

- 9) अशोकांच्या शिलालेखाचा काळ इ. स पूर्व ---- शतक आहे.
 अ) पाचवे ब) तिसरे
 क) सहावे ड) पहिले
- 10) हाथिगुंफा शिलालेखामध्ये 'सुपवत विजय चके' चा उल्लेख ---- ओळीत आला आहे.
 अ) चौथ्या ब) पाचव्या
 क) चौदाव्या ड) दहाव्या
- 11) सम्राट खारवेल यांनी आपल्या राजाज्ञास ---- म्हटले आहे.
 अ) धर्मलिपी ब) कार्यलिपी
 क) राजाज्ञा ड) राजोपदेश
- 12) खेमराजा स वढराज स भिकुराजा धर्मराजा या वाक्याचा प्रयोग ---- शिलालेखात आहे.
 अ) बडली ब) घटियाल
 क) गिरनार ड) हाथीगुंफा
- 13) सम्राट अशोक यांचा गिरनार शिलालेख ---- राज्यात आहे.
 अ) राजस्थान ब) गुजरात
 क) महाराष्ट्र ड) बिहार
- 14) खर्च जमातीतील शिस्त हा अर्थशास्त्रीय निर्देश ---- यांनी दिला.
 अ) सम्राट खारवेल ब) सम्राट अशोक
 क) दशरथ ड) धनानंद
- 15) राज्याभिषेकानंतर सम्राट अशोक ---- वर्षांनी संबोधिस गेला.
 अ) 5 ब) 7
 क) 10 ड) 14
- 16) प्राकृत भाषेच्या विकासात शिलालेखी प्राकृत ---- युगीन मानली जाते.
 अ) आधुनिक ब) तृतीय
 क) प्रथम ड) मध्य

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) सम्राट खारवेल यांच्या जीवन दर्शनाची माहिती सांगा.
- 2) सम्राट अशोक यांच्या धर्मलिपी संबंधी लिहा.
- 3) अशोकांच्या शिलालेखासंबंधी वर्णन करा.
- 4) सम्राट खारवेल यांची लोकोपयोगी कामे सांगा.
- 5) सम्राट अशोकाचा धार्मिक व आर्थिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- 6) सम्राट अशोकाचे शिलालेखातील भाषिक व सामाजिक महत्त्व सांगा.

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16**
- 1) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे ऐतिहासिक महत्त्व विशद करा.
 - 2) सम्राट अशोकांच्या शिलालेखातील समताविषयक दृष्टीकोन सांगा.
 - 3) सम्राट खारवेल यांच्या शिलालेखासंबंधी विश्लेषण करा.
 - 4) सम्राट अशोक, खारवेल यांची समाजविषयक कार्यासंबंधी माहिती द्या.
- प्र.4 1) प्रशासकीय दृष्टीकोनातून सम्राट अशोकांच्या शिलालेखाचे महत्त्व सांगा. 16**
- किंवा**
- 2) सम्राट अशोकांच्या गिरनार शिलालेखासंबंधी सविस्तर चर्चा करा.
- प्र.5 सम्राट खारवेल यांचा कारभार व त्यांच्या विकास कामाची माहिती द्या. 16**

- 10) आचार्य हरीभद्रसुरी यांनी व्यंगप्रधान ---- रचना केली.
 अ) समराइच्चकहा ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका ड) योगबिंदू
- 11) आचार्य हरीभद्रसुरी यांनी दशवैकालीक सुत्रामध्ये ---- कथांची रचना केली आहे.
 अ) 15 ब) 25
 क) 30 ड) 48
- 12) 'वसुदेवहिंडी' या कथेची रचना ---- यांनी केली.
 अ) गुणाढय ब) संघदासगणी
 क) वीरदेवगणी ड) जिनचंद्रगणी
- 13) 'वसुदेवहिंडी' यानुसार दंडनीति या समाजव्यवस्थेची सुरुवात ---- यांनी केली.
 अ) अभिचंद्र ब) चक्षुष्मान
 क) विमलवाहन ड) नाभिराय
- 14) 'जिनेश्वरसुरि' यांनी ---- राजाच्या दरबारात नामधारी मताच्या विद्वानांस वाद-विवादात पराजित केले.
 अ) दुर्लभराज ब) कुमारपाल
 क) हेमचंद्र ड) चालुक्य
- 15) 'कुमारवालपडीवोह' या रचनेतील पाचवा प्रस्ताव ---- भाषेत आहे.
 अ) अपभ्रंश ब) शौरसेनी
 क) महाराष्ट्री ड) अवंती
- 16) 'वसुदेवहिंडी' कथेतील उल्लेखानुसार अथर्ववेदाचे प्रणेते ---- आहेत.
 अ) मारीची ब) पिप्पलाद
 क) वाल्मिकी ड) वसुदेव

प्र.2 टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) मिश्र अथवा संकीर्ण कथेचे स्वरूप
 ब) विषयाच्या दृष्टीने 'दशवैकालिक सूत्र' यामध्ये वर्णित कथेचे प्रकार
 क) 'आचार्य वीरसेन' यांच्याद्वारे प्रतिपादित धर्मकथेचे प्रकार
 ड) कुमारपाल प्रतिबोध
 इ) पात्रांच्या आधारे कथेचे प्रकार,
 ई) धूर्ताख्यान

प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

16

- अ) आचार्य वीरसेन यांच्याद्वारे प्रतिपादित धर्म कथा व त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
 ब) 'नीलजसा लंभक' याबाबत थोडक्यात माहिती स्पष्ट करा.
 'नीलजसा लंभक' को संक्षिप्त शब्दों में स्पष्ट करें।
 क) वसुदेवहिंडी रचनेत आलेल्या कुलकर परंपरेचे थोडक्यात वर्णन करा.
 ड) प्राकृत कथा साहित्याचा विकास स्पष्ट करा.

- प्र.4** प्राकृत कथा साहित्याचा विकास व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **16**
अथवा
प्राकृत कथेचे विविध आचार्याद्वारे केले गेलेले प्रकार व त्याचा आधार याविषयी विस्तृत चर्चा करा.
- प्र.5** आचार्य हरिभद्रसूरी यांचे जीवन व साहित्य या विषयी चर्चा करा. **16**

- 10) आचार्य हरीभद्रसुरी ने व्यंगप्रधान ---- की रचना की।
 अ) समराइच्चकहा ब) धूर्ताख्यान
 क) अनेकांतजयपताका ड) योगबिंदू
- 11) आचार्य हरीभद्रसुरी ने दशवैकालिक सूत्र में ---- कथाओं की रचना की है।
 अ) 15 ब) 25
 क) 30 ड) 48
- 12) 'वसुदेवहिंडी' इस कथा ग्रंथ कि रचना ---- इनके द्वारा कि गयी।
 अ) गुणाढय ब) संघदासगणी
 क) वीरदेवगणी ड) जिनचंद्रगणी
- 13) 'वसुदेवहिंडी' के अनुसार दंडनीति समाज व्यवस्था की शुरुवात ---- इन्होंने की।
 अ) अभिचंद्र ब) चक्षुष्मान
 क) विमलवाहन ड) नाभिराय
- 14) 'जिनेश्वरसुरि' ने ---- राजा के दरबार में नामधारी मत के विद्वानोंको वाद-विवाद में पराजित किया।
 अ) दुर्लभराज ब) कुमारपाल
 क) हेमचंद्र ड) चालुक्य
- 15) 'कुमारवालपडीवोह' इस रचना का पांचवा प्रस्ताव ---- इस भाषा में है।
 अ) अपभ्रंश ब) शौरसेनी
 क) महाराष्ट्री ड) अवंती
- 16) 'वसुदेवहिंडी' कथा में उल्लेखानुसार अथर्ववेद के प्रणेता ---- है।
 अ) मारीची ब) पिप्पलाद
 क) वाल्मिकी ड) वसुदेव

प्र.2 नोट लिखे। (कोई भी चार)

16

- अ) मिश्र या संकीर्ण कथा का स्वरूप
 ब) विषयोंकी दृष्टीसे 'दशवैकालिक सूत्र' में वर्णित कथाओंके प्रकार
 क) 'आचार्य वीरसेन' इनके द्वारा प्रतिपादित धर्मकथाके भेद
 ड) कुमारपाल प्रतिबोध
 इ) पात्रोंके आधारपर कथा के भेद
 ई) धूर्ताख्यान

प्र.3 संक्षेप में उत्तर लिखिए। (कोई भी दो)

16

- अ) आचार्य वीरसेन इनके द्वारा प्रतिपादित धर्म कथा एवं उसके भेदो को स्पष्ट करे।
 ब) 'नीलजसा लंभक' को संक्षिप्त शब्दों में स्पष्ट करें।
 क) वसुदेवहिंडी रचना में उल्लेखित कुलकर परंपरा का संक्षिप्त वर्णन करें।
 ड) प्राकृत कथा साहित्य का विकास स्पष्ट करे।-

- प्र.4** प्राकृत कथा साहित्य का विकास एवं विशेषताये स्पष्ट करे। **16**
अथवा
प्राकृत कथा के विभिन्न आचार्यद्वारा किये गये भेद एवं उसके आधार कि विस्तृत चर्चा करे।
- प्र.5** आचार्य हरिभद्रसूरी इनके जीवन एवं साहित्य कि चर्चा करे। **16**

Seat No.	

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
प्राकृत साहित्याचा इतिहास (MA16201)

Day & Date: Wednesday, 19-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) नमिसाधु यांनी कोणत्या प्राकृतास ---- आर्ष प्राकृत म्हटले आहे.
 अ) पाली ब) पैशाची
 क) अर्धमागधी ड) महाराष्ट्री
- 2) दंडी आणि वाग्भट यांनी पैशाचीचा ---- भाषा असा उल्लेख केला आहे.
 अ) ऋषी ब) देव
 क) प्राच्य ड) भूत
- 3) ---- यांच्या मतानुसार काव्यनाट्य साहित्यात महाराष्ट्रीचा सर्वाधिक उपयोग झाला आहे.
 अ) पिशेल ब) दंडी
 क) नमिसाधु ड) वाग्भट
- 4) पाली भाषेचे प्राचीन नाव ---- हे आहे.
 अ) मागधी ब) शौरसेनी
 क) महाराष्ट्री ड) पैशाची
- 5) ---- यांनी वेणीसंहार नाटकाची रचना केली.
 अ) कालिदास ब) ललितविग्रहराज
 क) भट्टनारायण ड) रत्नावली
- 6) अंतिम वाचना वल्लभी येथे भगवान महावीर निर्वाणानंतर ---- वर्षांनी झाली.
 अ) 680 ब) 890
 क) 580 ड) 980
- 7) रंभामंजरी सट्टकाची रचना ---- यांनी केली.
 अ) राजशेखर ब) नयचंद्र
 क) रुद्रदास ड) विश्वेश्वर
- 8) नयनंदी यांनी ---- शतकात जंबुस्वामिचरित याची रचना केली.
 अ) 8 व्या ब) 10 व्या
 क) 11 व्या ड) 12 व्या
- 9) ध्वनीपरिवर्तनाच्या दृष्टीने ---- सर्वात समृद्ध आहे.
 अ) अर्धमागधी ब) महाराष्ट्री
 क) पैशाची ड) मागधी

Seat
No.

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
प्राकृत काव्य (MA16202)

Day & Date: Sunday, 23-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) ——— ही रचना 11 व्या शतकात कवि धनेश्वरसुरी यांनी केली.
 अ) सुरसुन्दरीचरियं ब) महावीर चरियं
 क) जम्बूसामीचरियं ड) सुपासनाहचरियं
- 2) ——— यांनी समराश्चकहा या चम्पूकाव्याची रचना केली.
 अ) उद्योतनसूरी ब) हरिभद्रसूरी
 क) जिनभद्रसूरी ड) जिनेश्वरसूरी
- 3) भाषेच्या माध्यमातून अनुभूति व कल्पनेद्वारे जीवनाचे पुनःसृजन म्हणजे ——— होय.
 अ) कथासाहित्य ब) मुक्तककाव्य
 क) काव्य ड) चम्पू काव्य
- 4) 'गोविंदाभिषेक' हया काव्याचे मूळ नाव ——— आहे.
 अ) लीलावती ब) द्वयाश्रय
 क) सेतुबन्ध ड) सिरिचिंधकत्व
- 5) पउमचरियं हा ग्रंथ ——— प्राकृत मध्ये आहे.
 अ) अपभ्रंश ब) महाराष्ट्री
 क) शौरसेनी ड) मागधी
- 6) अष्टद्रव्याने पूजा व पूजेचे फल ——— या काव्यात केले आहे.
 अ) सिरिविजयचंद केवलीचरियं ब) जम्बूसामीचरियं
 क) पउमचरियं ड) सिरिपासनाहचरियं
- 7) ——— या ग्रंथात मारिचीला केंद्रबिंदू बनवून त्याचे पूर्वभव व भावीभव याचे वर्णन आहे.
 अ) पउमचरियं ब) निजात्माष्टकम्
 क) महावीरचयं ड) शौरिचरित
- 8) शौरचरित याची रचना ——— यांनी केली.
 अ) वाक्पतिराज ब) कोऊहल
 क) श्रीकंठ ड) हेमचंद्र

- 9) महावीरचरियं, पासनाहचरियं, आरव्यानमणिकोश व कहारयणकोश हे गद्यपद्य मिश्रित काव्य ---- यांनी रचले आहेत.
 अ) नेमिचंद्र सूरी
 ब) गुणचंद्रगणि
 क) उद्योतनसूरी
 ड) जिनभद्र सूरी
- 10) कुमारपालचरियं या संस्कृत प्राकृत मिश्र काव्यास ---- काव्य म्हणतात.
 अ) मुक्तक
 ब) चरितकाव्य
 क) खंडकाव्य
 ड) द्वयाश्रयकाव्य
- 11) सोमप्रभसूरी यांनी 9000 गाथा प्रमाण ---- चरीत याची रचना केली.
 अ) सुमितनाथ
 ब) अजितनाथ
 क) वासूपूज्य
 ड) मुनिसुव्रत
- 12) कनकामर यांनी ---- याची रचना केली.
 अ) महावीरचरिउ
 ब) करकण्डचरिउ
 क) जम्बूसामीचरिउ
 ड) पासनाहचरिउ
- 13) ---- समं समसींसियाइ रे दिव्व आरूहंतस्य ।
 अ) वीरेण
 ब) हिरेण
 क) धीरेण
 ड) णरेण
- 14) ---- मवलंबंतो पावइ हिइच्छिसंज संदेहो ।
 अ) वीरस्स
 ब) धणस्स
 क) साहस
 ड) कम्भस्स
- 15) पायकुमारचरिय, जसहरचरिय, आदि अपभ्रंश साहित्याची रचना कवि ---- यांनी केली.
 अ) स्वयंभू
 ब) रइधू
 क) पुष्पदंत
 ड) हरिषेण
- 16) ---- यांनी प्राकृत पुष्पकरिणी या मुक्तक काव्याचे संकलन केले.
 अ) जगदीशचंद्र जैन
 ब) नेमिचंद्र शास्त्री
 क) ए.एन. उपाध्ये
 ड) के. सोगानी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- अ) चउप्पनमहापुरिसचरियं
 ब) धम्मरसायण
 क) उवस्सगहरस्तोत्र
 ड) निर्वाणकांड
 इ) निजात्माष्टकम
 ई) जोइंदुकृत योगसार

16

- प्र.3** उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**
- अ) काव्यप्रकारांची थोडक्यात माहिती.
ब) सोमप्रभकृत कुमारपाल प्रतिबोध
क) वैराग्यसार
ड) पाहुड दोहा
- प्र.4** काव्यरचनेचा इतिहास सांगून स्तोत्रकाव्याची माहिती लिहा. **16**
किंवा
प्राकृत मुक्तक काव्याचे स्वरूप सांगून त्याची माहिती लिहा.
- प्र.5** काव्याविषयी माहिती देऊन रसेतर काव्य स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
शौरसेनी आगम (MA16203)

Day & Date: Tuesday, 25-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) भावसंग्रह याची रचना ---- यांनी केली.
 अ) वीरसेन ब) जिनसेन
 क) गुणसेन ड) देवसेन
- 2) शौरसेनी अपभ्रंश भाषेतील 'परमप्यपयासु' आणि 'जोयसारू' याची ---- यांनी रचना केली.
 अ) मुनिन्दु ब) योगिन्दु
 क) जिनेन्दु ड) विरेंदु
- 3) ज्या पूर्वामध्ये लेखन गणित इ. 72 कला व स्त्रियांचे 64 गुण तसेच शिल्प ग्रंथरचना इत्यादी संबंधी माहिती मिळते त्यास ---- म्हणतात.
 अ) प्राणवायु ब) विद्यानुवाद
 क) क्रियाविशाल ड) कल्याणवाद
- 4) महेश्वरसूरिकृत ग्रंथ ज्याची रचना इ. 1015 पूर्वी झाली असे वाटते.
 अ) पाणपंचमीकहा ब) रयणवालकहा
 क) समराईच्यकहा ड) भविसयत्तकहा
- 5) 'त्रिलोकसार' ही करणानुयोग विषयक रचना ---- यांनी 10 व्या शतकात केली.
 अ) नेमिचंद्रदेव ब) सिद्धांतचक्रवर्ती नेमिचंद्र
 क) नेमिचंद्र शास्त्री ड) जिनसेन
- 6) 'भगवती आराधना' या ग्रंथाची रचना ---- यांनी केली.
 अ) कुंदकुंद ब) वट्टेकर
 क) शिवार्य ड) पद्मनंदी
- 7) सव्वोहि जहायासे लोगो भुमीए सव्वदीउद्धी। तह जाण ---- वदगुणशीलाणि तिद्धति।।
 अ) उवदेसाए ब) ववसाये
 क) अहिसाए ड) समताए
- 8) कुवलयमाला हा ग्रंथ ---- यांनी रचला आहे.
 अ) उद्योतनसूरीकृत ब) जिनेश्वरसूरीकृत
 क) हरिभद्रसूरीकृत ड) जिनसेनसूरीकृत
- 9) षटखंडागमावर धवला टीका ---- यांनी 9 व्या शतकाच्या प्रारंभी लिहिली.
 अ) धर्मसेन ब) वीरसेन
 क) गुणसेन ड) नरसेन

- 10) भगवती आराधना हा ग्रंथ ---- अधिकारात विभागलेला आहे.
 अ) 10 ब) 30
 क) 40 ड) 50
- 11) आर्त, रौद्र, धर्म, शुक्ल हे ---- चे प्रकार आहेत.
 अ) धर्म ब) ध्यान
 क) ध्याता ड) ध्येय
- 12) तीर्थंकर महावीर द्वारा उपदेशित गौतम गणधर द्वारा अर्थरूपात ऐकलेल्या शब्दातग्रथित परंपरेने आलेल्या त्या परंपरेतील रचित साहित्यास ---- म्हणतात.
 अ) त्रिपिटक ब) वेद
 क) श्रुत ड) धर्मसाहित्य
- 13) गृहस्थधर्म व मुनीधर्म यांच्या नियमोपनियमांसंबंधी आचार विषयक ग्रंथाचा समावेश ---- मध्ये होतो.
 अ) प्रथमानुयोग ब) करणानुयोग
 क) चरणानुयोग ड) द्रव्यानुयोग
- 14) वीरसेनाचे शिष्य जिनसेन यांनी ---- श्लोकप्रमाण टीका लिहिली.
 अ) 40000 ब) 20000
 क) 10000 ड) 15000
- 15) समयसार या ग्रंथामध्ये ---- गाथा आहेत.
 अ) 357 ब) 415
 क) 2166 ड) 275
- 16) वट्टेकराचार्य यांनी मुनींच्या आचारधर्मासंबंधी ---- ग्रंथ लिहिला.
 अ) श्रावकाचार ब) चारित्राचार
 क) त्रिलोकसार ड) मुलाचार

प्र.2 गाथांचे भाषांतर करा. (कोणतेही चार)

16

- अ) एक्कम्मिविजम्मि पदे संवेगं वीदरायमग्गम्मि ।
 गच्छदिणये अभिखं तं मरणंते ण मोत्तवं ।।
- ब) तह जाण अहिंसाए विणा ण सीलाणि ठंति सत्वाणि ।
 तिस्सेव रकखण्हं सीलाणी वदीव सरसस्स ।।
- क) जम्हा असच्चवयणादिएहिं दुकखं परस्स होदित्त ।
 तप्परिहारो तम्हा सव्वेवि गुणा अहिंसाए ।।
- ड) मारणसीलो कुणादि हु जीवाणं रक्खसुव्वउव्वेगं ।
 संबधिणो वि ण य विस्सं भं मारितए जंति ।।
- इ) महु करिसमज्जियांहु वं संजमं थोवथोवसंगलियं ।
 ते लोककसत्त्वसारं णो वा पूरेहि मा जहसु ।।
- ई) जावइयाइं दुकखाइं होंति लोयम्मि चदुगदिगदाइं ।
 सव्वाणिता णि हिंसाफलाणि

- प्र.3** खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **16**
- अ) आचार्य परंपरेची माहिती द्या.
ब) षट्खंडागम रचनेवर पूर्व इतिहास सांगा.
क) दिगंबर परंपरेनुसार द्वादशांगाचे थोडक्यात वर्णन करा.
ड) अंगप्रविष्टा व अंगबाह्य आगमांचे वर्णन करा.
- प्र.4** भावगती आराधनेचा परिचय देऊन पंचमहाव्रतासंबंधी वर्णन करा. **16**
- किंवा**
- आ. वीरसेन यांचे साहित्यिक योगदान याविषयक चर्चा करा.
- प्र.5** आचार्य कुंदकुंद यांचा परिचय देऊन साहित्याचे विस्तृत वर्णन करा. **16**

Seat No.	

M.A. (Prakrit) (Semester - II) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
हरिभद्रसूरी आणि त्यांचे साहित्य (MA16204)

Day & Date: Thursday, 27-07-2023
 Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.** **16**
- 1) हरिभद्रसूरी यांच्या मातेचे नाव ---- होते.
 अ) गंगा ब) अंबा
 क) याकिनी महत्तरा ड) खंडपना
 - 2) हरिभद्रसूरी यांचा जन्म ---- येथे झाला होता.
 अ) जैसलमेर ब) चित्तौड
 क) जयपूर ड) कभागपूर
 - 3) शील, जप, तप संयमाचे वर्णन ---- होय.
 अ) कथा ब) विकथा
 क) धर्मकथा ड) अकथा
 - 4) हरिभद्रसूरी यांना (1) भवविरहसूरी व (2) ---- ह्या दोन पदव्या होत्या.
 अ) उद्योतनसूरी ब) विरहांकसूरी
 क) वादिदेवसूरी ड) राजशेखरसूरी
 - 5) संसार, शरीर भोगापासून वैराग्य उत्पन्न करणाऱ्या कथेस ---- म्हणतात.
 अ) संवेदिनी ब) निर्वेदिनी
 क) आक्षेपिनी ड) विक्षेपिनी
 - 6) ---- हे सर्व दुःखावरील एकमात्र श्रेष्ठ औषध आहे.
 अ) धर्म ब) कथा
 क) विकथा ड) अकथा
 - 7) 'षड्दर्शन समुच्चय' हा ग्रंथ हरिभद्रसूरी यांनी ---- या भाषेत लिहिला आहे.
 अ) मराठी ब) प्राकृत
 क) संस्कृत ड) अर्धमागधी
 - 8) हरिभद्रसूरी हे ---- धर्माचे होते व धर्मांमुळे उत्तम ---- जन्म होतो.
 अ) ब्राह्मण, कुळात ब) वैश्य, जातीत
 क) क्षत्रिय, धर्मात ड) शूद्र, नीतीत
 - 9) जैमनीय दर्शनाचे दुसरे नाव ---- आहे.
 अ) पाशुपत ब) भाट्ट
 क) कणाद ड) सुगत

- 10) परमताचे खंडन करणारी कथा म्हणजे ---- कथा होय.
 अ) आक्षेपिनी ब) निर्वेदिनी
 क) संवेदिनी ड) विक्षेपिनी
- 11) धूर्ताख्यानातील धूर्तीचे नांव ---- आहे.
 अ) गंगा ब) खंडपाना
 क) विनया ड) कडू
- 12) राग, द्वेष, बीभत्स दर्शनाने समाजास विकृत करणाऱ्या कथेस ---- कथा म्हणतात.
 अ) धर्मकथा ब) कथा
 क) विकथा ड) अकथा
- 13) दर्शन शास्त्रास ---- विद्याही म्हटले जाते.
 अ) सामूद्रिक ब) गूढ
 क) कल्पनापोट ड) आन्विक्षिकी
- 14) लोक परलोकाचा विचार करणाऱ्या व्यवहारकुशल पण इन्द्रियानुकूल वागणाऱ्या श्रोत्यास ---- श्रोता म्हटले आहे.
 अ) उत्तम ब) मध्यम
 क) जघन्य ड) नैष्ठिक
- 15) बुद्ध दर्शनास ---- दर्शन असेही म्हटले आहे.
 अ) मीमांसक ब) सुगत
 क) सांख्य ड) जैमिनीय
- 16) हरिभद्रसूरींनी ---- या विशिष्ट न्यायग्रंथाची रचना केली.
 अ) समराइच्च कहा ब) आत्मसिद्धि
 क) अनेकांतजयपताका ड) अनेकान्तसिद्धि

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (को. 4)

16

- अ) हरिभद्र यांचा जीवन परिचय लिहा.
 ब) हरिभद्रसूरी यांची प्राकृत काव्य संपदा सांगा.
 क) हरिभद्रसूरी रचित धूर्ताख्यान 4 अध्यायाचा सारांश लिहा.
 ड) जैन दर्शन
 इ) सांख्य दर्शन
 ई) हरिभद्रसूरी यांचे योगदान

प्र.3 उत्तरे लिहा. (को. 4)

16

- अ) आमश्रोत्यांची वैशिष्ट्ये सांगा.
 ब) पाच धूर्त आणि खंड्याना – विविध चर्चा
 क) हरिभद्रसूरी साहित्य विषयक लिहा.
 ड) बौद्ध दर्शन

- प्र.4** हरिभद्रसूरींची सर्वधर्मसहिष्णुता ही कृती स्पष्ट करा. **16**
किंवा
हरिभद्रसूरींची प्राकृत काव्य संपदा विस्तृत लिहा.
- प्र.5** षड्दर्शनद्वारे सहा दर्शनाची माहिती स्पष्ट करा. **16**

Seat No.	

Set	P

**M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Maharashtri Prakrit' & Gathasaptashati (MA16301)**

Day & Date: Monday, 10-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) गाथासप्तशती याची संकलनपर रचयिता ---- हे आहेत.
अ) राष्ट्रकूट
ब) अमोघवर्ष
क) सातवाहन हाल
ड) चालुक्य राजा
- 2) गाथासप्तशती याचे प्राचीन नांव ---- आहे.
अ) छंदकोस
ब) गाहाकोस
क) गाहारयन कोस
ड) सत्रसई
- 3) महाराष्ट्राश्रयां भाषां प्रकृष्टं प्राकृतं विदा ।
सागरः सूक्तिरत्नानां ---- यन्मयम् ॥
अ) कंसवहो
ब) गरुडवहो
क) लीलावई
ड) सेतुबन्धादि
- 4) वररुचि यांनी प्राकृतप्रकाशमधील नऊ परिच्छेदात सामान्य प्राकृतचे विवेचन करून ---- लिहिले आहे.
अ) शेष महाराष्ट्रीवत्
ब) शेष शौरसेनीवत्
क) मराठीवत्
ड) संस्कृतवत्
- 5) गाथासप्तशती हा ग्रंथ ---- आहे.
अ) शृंगारप्रचुर
ब) चंद्रसौंदर्यपूरक
क) मत्सरपूर्ण
ड) संशयपूर्ण
- 6) आचार्य हेमचंद्र यांनी महाराष्ट्री प्राकृतास ---- म्हटले आहे.
अ) विशेष प्राकृत
ब) सामान्यप्राकृत
क) शौरसेनी
ड) प्राच्या
- 7) आचार्य हरिभद्र यांनी आपल्या लघुकथेमध्ये मनोरंजन, सरस बनविल्या त्याचबरोबर ---- ही कथा रचल्या.
अ) तपश्चरणप्रद
ब) कौतुहलप्रद
क) उपदेशपरक
ड) ज्ञेयप्रद
- 8) वसुदेव हिण्डी मधील द्वितीय खण्डाची रचना ---- यांनी केली.
अ) संघदासगणि
ब) जिनसेनसूरि
क) महेंद्रसूरि
ड) धर्मदासगणि

- 9) ---- मध्ये प्रेम आणि करुणाभाव यांचे बरोबर रसयुक्त क्रीडेचे सजीव चित्रण रचलेले आहे.
 अ) आर्यासप्तशती ब) गाथासप्तशती
 क) कुवलयमाला ड) वज्जालगं
- 10) जैनाचार्य हेमचंद्र यांनी पहिल्या सर्गामध्ये महाराष्ट्री प्राकृतचे उदाहरण देऊन रचलेले महाकाव्य म्हणजे ---- होय.
 अ) सेतुबन्ध ब) लीलावई
 क) द्वयाश्रयकाव्य ड) सिरिचिंधकत्व
- 11) तारुण्याला ---- उपमा दिली आहे.
 अ) नदीचा पूर ब) कोमल गवताची
 क) चंद्राची ड) धाग्याची
- 12) जिचा पति प्रवासाला निघाला आहे अशी पत्नी विरहिणीच्या घोघरी जाऊन ---- विचारीत आहे.
 अ) आनंदाचे ब) संसाराचे
 क) जीव धारणा करण्याचे रहस्य ड) दुःखाचे
- 13) महाराष्ट्री प्राकृतमध्ये ---- हा ग्रंथ नाही.
 अ) गाथासप्तशती ब) गउउवहो
 क) सेतुबन्ध ड) द्रव्यसंग्रह
- 14) काव्यादर्शामध्ये आचार्य दंडी यांनी उत्तम प्राकृत ---- म्हटले आहे.
 अ) पैशाची ब) महाराष्ट्री
 क) प्राच्या ड) मागधी
- 15) कमळांच्या पानामध्ये बगळी ---- शोधून दिसत आहे.
 अ) चंदनपाल ब) मोत्यांची शिंपली
 क) अलंकार कौस्तुभ ड) गोरीपान
- 16) आचार्य हरिभद्रसूरीने ---- मुळे धर्मपरिवर्तन केले.
 अ) आचार्य जिनदत्त ब) राजशेखरसूरी
 क) याकिनी महत्तरा ड) महेंद्रसूरी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) तरंगवती
- 2) प्राकृत खण्डकाव्य
- 3) सिरिचिंधकत्व
- 4) वज्जालगं
- 5) समराइच्चकाह
- 6) प्राकृत कथांचे प्रकार

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16
- 1) वररूचि प्राकृत प्रकाश
 - 2) वसुदेवहिण्डी
 - 3) कथाकोशप्रकरण
 - 4) प्राकृतचम्पूकाव्य कुवलयमाला
- प्र.4 अ) महाराष्ट्री प्राकृतची वैशिष्ट्ये सांगा. 16
- किंवा
- ब) गाथासप्तशती मुक्तक काव्य विशेषता सांगा.
- प्र.5 महाराष्ट्री प्राकृत काव्य साहित्याचा परिचय द्या. 16

- 10) पदाच्या आदि वर्तमान इति शब्दाच्या तकारोत्तर इकारला ---- होतो.
 अ) उकारादेश ब) अकारादेश
 क) एकारादेश ड) इकारादेश
- 11) सन्धिकार्य ज्या ठिकाणी होत नाही त्यास ---- म्हणतात.
 अ) प्रकृति भाव सन्धि ब) स्वर सन्धि
 क) व्यंजन सन्धि ड) स्वर लोपसन्धि
- 12) मार्कंडेय यांनी ---- या व्याकरण ग्रंथाची रचना केली.
 अ) प्राकृत प्रकाश ब) प्राकृत सर्वस्व
 क) प्राकृत व्याकरण ड) प्राकृत लक्षण
- 13) प्राकृत भाषेमध्ये ---- उपयोग होत नाही.
 अ) विसर्गाचा ब) बहुवचनाचा
 क) भूतकालाचा ड) कृदन्ताचा
- 14) प्राकृत ही या ---- परिवाराची भाषा आहे.
 अ) द्रविड ब) युरोपीय
 क) भारतीय आर्य ड) सेमेटिक
- 15) कर्मधारय समासाचे दुसरे नांव ---- आहे.
 अ) समास ब) कारक
 क) प्रत्यय ड) समानाधिकरण
- 16) वर्ण वर्गातील अंतिम पाचवे वर्ण जे नासिक्य आहे. त्याचे प्राकृतमध्ये ---- मध्ये रूपांतर होते.
 अ) वेलांटी ब) रफार
 क) वेलांटी ड) अनुस्वार

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

16

- 1) आदेरतः सूत्राबद्दल लिहा.
- 2) ध्वनि परिवर्तन
- 3) प्राकृत भाषेची प्राचीनता
- 4) अदातो यथादिषु वा इत्सदादिषु स्पष्ट करा.
- 5) उत् ओत् तुण्डरूपेषु – उल्लेखले स्वा वा
- 6) शब्दाचे भेद— प्रकृति व प्रत्यय

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही 2)

16

- 1) कगचजतपयवां प्रायो लोपः स्फटिक निकष चिकुरेषु कस्य हः स्पष्ट करा.
- 2) ऋत्वादिषु तो दः प्रतिसरवेतसपनाकासु डः स्पष्ट करा.
- 3) स्वर लोप भेद
- 4) आगम भेद

- प्र.4** 1) 'प्राकृत प्रकाश' या व्याकरण ग्रंथाचा प्रथम परिच्छेद स्पष्ट करा. **16**
किंवा
- 2) मागधी, प्रकृति: शौरसेनी षसो सः जो यः विस्तारपूर्वक अर्थ स्पष्ट करा.
- प्र.5** प्राकृत व्याकरण ग्रंथामध्ये 'प्राकृत प्रकाश' चे स्थान स्पष्ट करा. **16**

Seat
No.

Set P

M.A. (Prakrit) (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: March/April-2023
Prakrit Language & Literature : Research Methodology (MA16303)

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) हे प्राथमिक तथ्य संकलनाचे माध्यम आहे.
 अ) प्रश्नावली
 ब) दुर्मिळ लेख
 क) शासकीय गजेटियर
 ड) वर्तमानपत्र
- 2) ——— म्हणजे सोडवण्यासाठी समोर आलेला प्रश्न होय.
 अ) गृहितक
 ब) अहवाल लेखन
 क) तथ्य विश्लेषण
 ड) संशोधन समस्या
- 3) मध्ययुगीन प्राकृत मुक्तक रचना बहुतांश ——— प्राकृत भाषेत आहेत.
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत
 ड) पैशाची प्राकृत
- 4) सम्राट खारवेल यांची जीवन चरित्र ——— येथे उपलब्ध आहे.
 अ) खंडगिरी शिलालेखात
 ब) गिरनार शिलालेखात
 क) प्राकृत साहित्यात
 ड) संस्कृत नाटय साहित्यामध्ये
- 5) 'संशोधन' म्हणजे कोणत्याही ज्ञान शाखेत नविन तत्वे अथवा तथ्ये शोधण्यासाठी आणि जुनी तत्वे यांचे पुन्हा पुन्हा परिक्षण करण्यासाठी केलेला ——— अभ्यास होय.
 अ) पारंपरिक व रूढिवादी
 ब) चिकित्सक व पद्धतशीर
 क) व्यक्तिनिष्ठ व अतार्किक
 ड) गणितीय व वैचारिक
- 6) प्राकृत भाषेचे बहुतांश व्याकरण विविध विद्वान यांनी ——— भाषेत लिहिले.
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) मागधी
 क) संस्कृत
 ड) पैशाची
- 7) अभ्यासक यांच्या मते प्राचीन महाराष्ट्र प्रदेशातील जनभाषा ही ——— प्राकृत असल्याचे मानले जाते.
 अ) महाराष्ट्री प्राकृत
 ब) पाली प्राकृत
 क) निया प्राकृत
 ड) पैशाची प्राकृत
- 8) ज्या संकल्पना, सिद्धांत, निष्कर्ष स्वीकृत झालेले आहेत त्यांचे प्रामाण्य पुन्हा-पुन्हा तपासून पहाणे हे त्या अध्ययन विषयांच्या ——— कार्य आहे.
 अ) अभ्यासकांचे
 ब) निवृत्तांचे
 क) विद्यार्थ्यांचे
 ड) बालकांचे

- 4) संशोधन आराखडा
- 5) नमुना निवडीच्या पायऱ्या
- 6) प्राथमिक तथ्ये

- प्र.3 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16**
- 1) संशोधनाची व्यावहारिक उपयोगिता स्पष्ट करा.
 - 2) संशोधन समस्येचे स्वरूप व त्याची निवड स्पष्ट करा.
 - 3) अहवालाचे स्वरूप व त्याच्या लेखनाचे उद्देश स्पष्ट करा.
 - 4) चांगल्या संशोधन आराखड्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.4 1) प्रतिदर्श (नमुना) निवड व त्याच्या पद्धतीचे प्रकाराचे वर्णन करा. 16**
- किंवा**
- 2) आदर्श गृहीकृत्याचे गुण व परीक्षण पायऱ्या आकृतीबंध स्वरूपात स्पष्ट करा.
- प्र.5 तथ्य संकलन व याचे प्रकार स्पष्ट करा. 16**

- 10) महेंद्रपाल यांच्या गुरुंचे ---- नाव होते.
 अ) हरिभद्रसूरि ब) उद्योतनसूरि
 क) कालिदास ड) राजशेखर
- 11) भरतमुनी यांनी सट्टकास ---- म्हटले आहे.
 अ) साटक ब) गोटक
 क) कटक ड) यापैकी कोणतेच नाही
- 12) भैरवानंद यांना कर्पूरमंजरी मध्ये ---- म्हटले आहे.
 अ) शिवयोगी ब) सिद्धयोगी
 क) योगी ड) यापैकी कोणतेच नाही
- 13) 'राजसेहरो' चा अर्थ आहे.
 अ) राजाशेखर ब) राजसिंह
 क) राजशेखर ड) राजक
- 14) भगवान शंकराच्या मस्तकावर गंगेस स्थित पाहून ---- ईर्ष्या करते.
 अ) देवी सरस्वती ब) देवी लक्ष्मी
 क) देवी दुर्गा ड) देवी पार्वती
- 15) नाटकाचे प्रदर्शन ---- द्वारे केले जाते.
 अ) विद्यार्थींच्या ब) शिक्षकांच्या
 क) नटांच्या ड) प्रेक्षकांच्या
- 16) कर्पूरमंजरी मध्ये प्रमुख भाषा ---- आहे.
 अ) शौरसेनी प्राकृत ब) पेशाची प्राकृत
 क) चुलीका पेशाची प्राकृत ड) मागधी प्राकृत

प्र.2 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

16

- अ) सट्टाकासंबंधी परिचय दया
 ब) महाकवि राजशेखर यांचा कुलवृत्तांत सांगा.
 क) राजशेखर यांची ग्रंथरचना
 ड) अवंतिसुंदरी
 इ) भैरवानंद
 ई) राजा चंडवाल

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) सट्टक म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या उत्पत्ती विकासासंबंधी माहिती दया.
 ब) कर्पूरमंजरी सट्टकातील राजशेखर यांच्या माता-पितासंबंधी परिचय दया.
 क) महाकवि राजशेखर यांचा परिचय दया.
 ड) कर्पूरमंजरी सट्टाकमधील जवनीका तिसरी सारवृत्तंत लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) सट्टक म्हणजे काय? सट्टकाची विशेषता सांगा.
 ब) कर्पूरमंजरी सट्टकाचे ऐतिहासिक महत्व सांगा.

प्र.5 'कर्पूरमंजरी' सट्टकातील प्रथम व द्वितीय जवनीकेचा सारवृत्तांत लिहा.

16

- 8) प्रबन्धात्मक रचनांमधील ——— हे शृंगार रस प्रधान काव्य अब्दुल रहमान यांनी रचलेले आहे.
 अ) सुदंसणचरिउ ब) संदेशरासक
 क) करकंडचरिउ ड) भविसयत्तकहा
- 9) महाकवि ——— यांना 'उत्प्रेक्षा स्वयंभुवः या पदवीने ओळखले जात होते.
 अ) पुष्पदंत कवि ब) कवि स्वयंभु
 क) कवि रामहंस ड) लक्ष्मणगणि
- 10) ——— (ग्वाल्हेर) येथे कवि रङ्गू चा निवास होता तसेच साहित्य साधनेचे प्रमुख स्थळ होते.
 अ) बरार ब) गोपाचल
 क) काश्मीर ड) धंधुका
- 11) अपभ्रंश भाषेतील सर्व प्रथम प्रकाशित झालेला ग्रंथ म्हणजे ——— होय.
 अ) प्राकृत पैगलम् ब) सिरिथूलिबद्द - फागु
 क) भविसयत्तकहा ड) नेमिनाथचउपई
- 12) अपभ्रंश व्याकरणातील सूत्रांमध्ये जे नियम आहेत ते उदाहरणरूपाने दोहे लिहिले गेले आहेत ते आज अमूल्य निधि अपभ्रंशची आहे ते ——— यांनी लिहिले.
 अ) कवि हरिदेव ब) कवि नयनंदी
 क) आचार्य हेमचंद्र ड) चंड
- 13) चर्चरी काव्यामध्ये ——— यांन आपले गुरू जिनवल्लभसूरि यांचे गुणगान गायले आहे.
 अ) जिनदत्तसूरि ब) हरिभद्रसूरि
 क) जिनेश्वसूरि ड) जिनपद्मसूरि
- 14) ——— अपभ्रंश भाषेला काव्यापयोगी भाषा आणि काव्याचा एक विशेष रूप मानले.
 अ) भामह ब) रुद्रट
 क) दंडी ड) गुहसेन
- 15) साहित्यिक नाटकामध्ये अपभ्रंश चा प्रयोग झाल्यामुळे अपभ्रंश भाषेला ——— चा भेद मानला गेला.
 अ) भाषाशास्त्र ब) वाङ्मय
 क) व्याकरण ड) नाटक
- 16) ——— ची भाषा प्रांजल, सुबोध, सरस आणि गंभीर आहे. यामध्ये पुष्पदंत आदि महाकविंच्या काव्यग्रंथाच्या भाषेसमान प्रौढता व अर्थगारव याची छटा दिसून येते.
 अ) सुदंसणचरिउ ब) जम्बूसामिचरिउ
 क) करकंडचरिउ ड) अरिट्ठनेमिचरिउ

प्र.2 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) हरिदेव
- 2) महापुराण
- 3) आधुनिक भारतीय भाषेचा उदय
- 4) किर्तीलता
- 5) प्राकृत पैगलम्
- 6) उत्तर प्रदेशातील अपभ्रंश

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)

16

- 1) अपभ्रंश साहित्याचे वर्गीकरण
- 2) हेमचंद्र आणि त्यांचे साहित्य
- 3) कवि वीर
- 4) कवि धनपाल

प्र.4 1) अपभ्रंश आणि हिन्दी

16

किंवा

- 2) आचार्य पुष्पदंत आणि त्यांचे साहित्य

प्र.5 अपभ्रंश भाषेचा विकास लिहून टप्पे स्पष्ट करा.

16

Seat No.	

Set	P

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Modern Prakrit Literature and Writers (MA16402)**

Day & Date: Wednesday, 12-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

16

- 1) 'सम्मदि – सदी' हा ग्रंथ ——— भाषेत आहे.
अ) संस्कृत ब) प्राकृत
क) हिन्दी ड) कन्नड
- 2) आचार्य सुनीलसागर यांच्या दृष्टीत ज्यास दया भाव नाही तो ——— समान आहे.
अ) देव ब) राक्षस
क) पशू ड) मनुष्य
- 3) "णीदि—संगहा" या ग्रंथाची रचना ——— भाषेत केली आहे.
अ) अर्धमागधी ब) शौरसेनी
क) मागधी ड) पाली
- 4) मुनि सुनिलसागर यांना आचार्यपद ——— येथे दिले गेले.
अ) अहमदनगर ब) बरूआसागर
क) औरंगाबाद ड) कुंजवन
- 5) जे करेदि जिणिंदाणं, ——— ण्हवणं जवं।
से पाऊण महारिद्धिं, सगं मोक्खं च पावदे
अ) पूवणं ब) मायणं
क) सगं ड) पूयणं
- 6) रत्नपाल याचे नाव ——— ठेवले गेले.
अ) माता ब) पिता
क) आत्या ड) काका
- 7) 'रयणवालकहा' या ग्रंथाचे मंगलाचरण ——— छंदात केले आहे.
अ) आर्या (गाथा) ब) दुवई
क) अडिल्ला ड) रड्डा
- 8) 'भावलयणा' या ग्रंथामध्ये ——— गाथा आहेत.
अ) 60 ब) 101
क) 25 ड) 161
- 9) इह लोए परे लोए पावंति दुक्ख ———।
अ) कारुणं ब) मारुणं
क) भारुणं ड) दारुणं

- 10) ---- व्रताचे पालन केल्याने इंद्र वगैरे यांच्याकडून पूजले जाते.
 अ) ब्रम्हचर्य ब) क्षमा
 क) सत्य ड) अहिंसा
- 11) रत्नपालास त्याच्या मातापित्यापासून ---- वर्ष वियोग सहन करावा लागला.
 अ) 6 ब) 16
 क) 26 ड) 36
- 12) 'रयणवालकहा' या ग्रंथामध्ये मंगलाचरण करताना ---- वंदन केले आहे.
 अ) अरिहंतास ब) साधूस
 क) पंचपरमेष्ठीस ड) सिद्धास
- 13) राऊल च्या रूपामध्ये खालीलपैकी 'रयणवालकहा' मध्ये ---- होते.
 अ) रत्नपाल ब) भानूपती
 क) शूरसेन ड) रत्नवती
- 14) विज्जाणं वित्थारो ---- जेसिं सगासओ हवइ ।
 अ) मुलहो ब) सुलहो
 क) भूलहो ड) दुलहो
- 15) किं हसणं किं रूअणं को ---- एत्थ को णु आणंदो?
 अ) मोओ ब) सोसो
 क) बोओ ड) सोओ
- 16) 'रयणवालकहा' या ग्रंथाचे मराठीत नाव ---- आहे.
 अ) रत्नांक कथा ब) रत्नपाल कथा
 क) राजमल कथा ड) रविसेन कथा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

16

- अ) 'रयणवालकहा' एक संक्षिप्त परिचय दया.
 ब) प्राकृत सूक्ती कोश
 क) आधुनिक प्राकृत साहित्य रचनाकाराचा परिचय दया
 ड) 'णीदिसंगहो रचनेचा उद्देश
 इ) 'धम्म - णीदि' - स्पष्ट करा
 ई) 'लोग - णीदी' मधील मौन स्थाने

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

16

- अ) णियप्पझाण - सारो (निजात्मध्यानसार) याचा परिचय दया.
 ब) 'प्राकृत बोध' ग्रंथाबद्दल माहिती लिहा.
 क) आ.चंदनमूनि आणि रयणवालकहा कथा लिहा.
 ड) आचार्य सुनिलसागर यांच्या कृती विषयी लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

16

- अ) आचार्य सुनिलसागर यांचे जीवन व साहित्य यांचे वर्णन करा.
 ब) 'रयणवालकहा' या ग्रंथातील मंगलाचरण सांगून कथा स्पष्ट करा.

प्र.5 'णीदिसंगही' मधील लोग-णीदि व धम्म-णीदि चे स्पष्टीकरण करा.

16

- 9) द्रव्यपरीक्षा ग्रंथामध्ये गाथा नं. 51 ते 55 मूद्रांचे मूल्य सांगतात देवगिरी-दौनताबादच्या सीधण, इकमसी तारा, अधमसी इत्यादि मूद्रांचे मूल्य ——— यांनी आपल्या नजरेने किंवा अग्निमध्ये तापवून चासणीने परीक्षा केली पाहिजे असे सांगितले.
- अ) अमरचंदनी
क) अचलसिंहजी
- ब) ठक्कुर फेरू
ड) जिनेश्वरसूरीजी
- 10) प्रबन्ध चिन्तामणि (पृ.12) मध्ये सालाहत यांनी चार गाथा ——— करोड स्वर्णमुद्रा देऊल ग्रहण केला.
- अ) 10 करोड
क) 3 करोड
- ब) 5 करोड
ड) 7 करोड
- 11) ठक्कुर फेरू यांच्या वास्तुसार ग्रंथामध्ये तीन प्रकरणे आहेत पैकी पहिल्या प्रकरणाचे नाव ——— आहे.
- अ) बिम्बपरीक्षा प्रकरण
क) प्रासाद प्रकरण
- ब) गृहलक्षण प्रकरण
ड) यापैकी एकही नाही
- 12) वास्तूचे मुख्यद्वार व प्रवेशद्वार एकाच दिशेला असेल तर घराच्या समोरून प्रवेश असेल तर त्याला ——— प्रवेश म्हणतात.
- अ) पुर्णबाहु
क) उत्संग
- ब) हीनबाहु
ड) अपसव्य
- 13) घराच्या पूर्वदिशेच्या दाराला विजयदार, दक्षिणदिशेच्या प्रवेशदाराला यमदार, पश्चिमदिशेच्या दाराला मगरदार व उत्तरदिशेच्या प्रवेशदाराला ——— म्हणतात.
- अ) विजयदार
क) कुबेरदार
- ब) यमदार
ड) मगरदार
- 14) वर्णानुकूल भूमि सुखदायक असते जसे पांढऱ्या रंगाची भूमि ———, लाल वर्णाची भूमि क्षत्रियांना, पिवळ्या रंगाची भूमि वैश्यांना व काळ्या वर्णाची भूमि शूद्रांना सुखदायक असते.
- अ) ब्राम्हण
क) क्षत्रिय
- ब) वैश्य
ड) शूद्र
- 15) प्रशस्त भूमिचे लक्षण समरांगण सूमधारमध्ये असे सांगितले आहे की ——— थंड ऋतुमध्ये गरम व चातुर्मासामध्ये गरम आणि थंड जर असेल तर प्रशंसनीय असते.
- अ) थंड ऋतुमध्ये गरम
क) गरम व थंड
- ब) गरम ऋतुमध्ये थंड
ड) थंड व गरम
- 16) मधुरस्वादवाली, चांगला सुगंध देणारी ——— चिकनी, औषधी वृक्ष असलेली अशी भूमि मानवाला परिश्रम शांत करून आनंदी ठेवते अशा भूमिवर घर का बांधू नये?
- अ) चांगला स्वाद देणारी
क) चांगला सुगंध देणारी
- ब) चिकनी
ड) पुष्पलता वेलींनी सुशोभित

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) विभिन्न देशांच्या विभिन्न मुद्रा
ब) ठक्कुर फेरू यांचे गणितसर कौमुदी
क) ठक्कुर फेरू यांचे रत्नपरीक्षा

16

- ड) बिम्ब परीक्षा
- इ) शुभाशुभ गृहप्रवेशाबद्दल लिहा.
- ई) घराचे दोष सांगा.

- प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. 16
- अ) वास्तूसार प्रकरण प्रथम अध्याय गृहलक्षण
 - ब) ठक्कुर फेरू यांच्या साहित्याची वैशिष्ट्ये.
 - क) वास्तूसार मधील भूमिपरीक्षा
 - ड) घरासंबंधी दोष गुण सांगून घराला कोणते लाकूड वापरावे? कोणते नको हया संबंधी विशेष स्पष्ट करा.
- प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 16
- ठक्कुर फेरू यांनी रचित साहित्याचे महत्त्व
किंवा
ठक्कुर फेरू रचित द्रव्यपरीक्षा या ग्रंथातील विभिन्न मुद्रांचे वर्णन
- प्र.5 ठक्कुर फेरू यांचा जीवन परिचय देऊन त्याच्या साहित्य रचनेचे विस्तृत विवेचन करा. 16

Seat No.	

**M.A. (Prakrit) (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination:
March/April-2023
Prakrit Neeti aani Stotra Kavya (MA16408)**

Day & Date: Sunday, 16-07-2023
Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Max. Marks: 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

16

- 1) ——— यांनी 'निजात्माष्टक' ही स्तोत्र रचना केली.
 अ) योगेन्द्रदेव
 ब) आ. भद्रबाहु
 क) मानतुंगाचार्य
 ड) कुंदकुदाचार्य
- 2) चोवीस तीर्थंकर व अन्य ऋषी मुनिचे निर्वाण स्थानांचा उल्लेख प्राकृत प्राचीन स्तोत्रात ——— मध्ये आला आहे.
 अ) भवस्तोत्राणि
 ब) निजात्माष्टक
 क) उवसग्गहर
 ड) निर्वाणकाण्ड
- 3) 'णम' या शब्दाचा अर्थ सांगा.
 अ) नरम
 ब) नमन
 क) निर्माण
 ड) नव
- 4) तव सिध्दे णय सिध्दे ——— सिध्दे चरित सिध्दे य
 णाणम्मि दंसणम्मि य, सिध्दे सिरसाणमंस्सामि ।।
 अ) अरिहंत
 ब) संयम
 क) संमज
 ड) संजय
- 5) प्राकृतातील 'वड्ढमान' हा शब्द जिनचर्तुरविर्शतीमध्ये ——— तीर्थंकर यांच्या करीता आला आहे.
 अ) महावीर
 ब) पार्श्वनाथ
 क) नेमिनाथ
 ड) कुंथुनाथ
- 6) आचार्य कुन्दकुन्द यांनी विभिन्न नित्यउपयोगी भक्ति साहित्य यामधील ——— ही रचना केली
 अ) गोमटेशथुदी
 ब) निजात्माष्टक
 क) उवसग्गहर स्तोत्र
 ड) दशभक्ति
- 7) ब्राम्हणी रामरक्षेप्रमाणे जैनांची अतिशय लोकप्रिय स्तोत्रांपैकी ——— हे प्राचीन स्त्रोत होय.
 अ) ऋषभ पञ्चसिका
 ब) उवसग्गहर
 क) निजात्माष्टक
 ड) अरिहंत स्तवन

- 8) 'प्राकृत सूक्ति कोष' यामध्ये आणुव्रत आणि महाव्रतासंबंधी भाव ---- मध्ये येतात.
 अ) अज्ञान ब) अज्ञानी
 क) अपरिग्रह ड) तत्वदर्शन
- 9) 'योगसार आणि 'परमात्माप्रकाश' या अपभ्रंश भाषाच्या प्रसिध्द रचना -----
 आचार्यांच्या आहेत.
 अ) धनपाल ब) योगुंदुदेव
 क) कुंदकुंद आचार्य ड) हरिभद्रसूरि
- 10) सुप्रभाचार्य यांनी ---- रचना केली.
 अ) प्रवचनसार ब) समयसार
 क) वैराग्यसार ड) नियमसार
- 11) 'गोम्मटेश थुदी' ही रचना ---- शताब्दीमधील आहे.
 अ) इसा. 8 वी ब) इसा 10 वी
 क) इसा. 5 वी ड) इसा. 7 वी
- 12) वसुनंदीमुनी यांनी ---- ही नीतिपूरक मुक्तक रचना केली.
 अ) प्राकृत वाणी ब) प्राकृत प्रकाश
 क) प्राकृत बोध ड) यापैकी नाही
- 13) महोपाध्याय चन्द्रप्रभसागर यांनी प्राकृतमधील निवडक सूक्ति खालीलपैकी
 कोणाच्या निवडल्या आहेत?
 अ) तेरापंथी ब) दिगंबर
 क) श्वेतांबर ड) दिगंबर-श्वेतांबर
- 14) रात्रीभोजन त्याग प्रतिमा याला दूसरे नाव ---- आहे.
 अ) उद्दिष्टत्याग प्रतिमा ब) सचित्तत्याग प्रतिमा
 क) दिवामैथुनत्याग प्रतिमा ड) प्रोषोधप्रतिमा
- 15) चउवीसं तित्थयरे उसहाइ -वीर-पच्छिमे वन्दे। या गाथेत ---- शब्द 'वृषभ'
 यांचे करिता आला आहे.
 अ) तित्थ ब) पच्छि
 क) चउविसं ड) उसह
- 16) खम्मामि सव्वजीवाणं सव्वे जीवा खमंतु मे
 मेत्ती मे सव्वभूदेसु, ---- मज्झं ण केण वि
 अ) वेर ब) वेरं
 क) बेर ड) रेवं

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

- 1) रसेतर मुक्तकासंबंधी माहिती द्या.
- 2) चैत्य भक्ती चां भाव स्पष्ट करा.
- 3) 'प्राकृत सूक्ति कोश' या मध्ये वर्णित अप्रमादाचे वर्णन करा.
- 4) सिध्द भक्ति विषयी सविस्तर लिहा.
- 5) 'धर्मरसायन' माहिती लिहा.
- 6) उद्दिष्ट त्याग-प्रतिमा

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2) 16**
- 1) 'श्रावक प्रतिक्रमण' यातील गाथांचा भाव लिहा.
 - 2) आचार्य योगिंदु यांच्या 'निजात्माष्टक' रचनेची माहिती दया.
 - 3) उवसग्गहर स्तोत्राविषयी लिहा.
 - 4) निर्वाणकाण्ड स्तोत्र अंतर्गत प्राचीन तीर्थक्षेत्रांचा परिचय दया.
- प्र.4 1) आचार्य कुंदकुंद यांच्या विभिन्न भक्ति व स्तोत्रांची चर्चा करा. 16**
किंवा
- 2) विविध प्राकृत स्तोत्र साहित्य यांचा परिचय दया.
- प्र.5 प्राकृत नीति काव्य यांचा परिचय आणि वैशिष्ट्ये लिहा. 16**